Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Kafkas University Journal of the Institute of Social Sciences
Bahar *Spring* 2019, Sayı *Number* 23, 153-168
DOI:10.9775/kausbed.2019.010

Gönderim Tarihi: 05.12.2018 **Kabul Tarihi: 26.06.2019**

KIRSAL ALANDA YAŞAYANLARIN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS AKTARIMINA İLİŞKİN BİR İNCELEME: BARTIN ÖRNEĞİ[1]

An Investigation on the Transference of Intangible Cultural Heritage of the Living in Rural Area: Bartın Example

Fatma ÜNAL
Doç. Dr. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi,
fatmaunal@bartin.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-1829-2999
Davut GÜREL
Dr. Öğr. Üyesi Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi
dgurel@bartin.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-2309-9202
Harun ER
Doç. Dr. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi,
haruner@bartin.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-0454-6807

Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Bu araştırmada popüler kültür ve küreselleşme olgusundan daha uzak olduğu düşünülen kırsal alanda yaşayanların somut olmayan kültürel miras aktarımına ilişkin durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma deseni ile yürütülen araştırmanın çalışma grubu Bartın kırsalında yaşayan 40 yaş üzeri kişilerden oluşturulmuştur. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, katılımcılar günümüz çocuklarının daha bireysel ve modern oyunlar oynayarak büyüdüğünü kendilerinin ise birlikte ve geleneksel oyunlar oynadıklarını ifade etmişlerdir. Bayramlar, düğünler, türküler gibi geleneksel kültür öğelerinin birlikte yaşama duygusunu geliştirdiğini, bu nedenle de yaşatılmasının önemli olduğunu vurgulamışlardır. Ayrıca, geleneksel öğelerin çocuklara anlatılarak ve onlarla birlikte yaşanılarak aktarılabileceğini, kendilerinin de bu öğeleri yaparak-yaşatarak, örnek olunarak ve anlatarak çocuklarına aktardıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar, devletin, medya araçlarının, toplumun ve okulun kültürel miras öğelerinin geleceğe aktarılmasında çok önemli görevler üstlendiğini ifade etmişlerdir.

***Anahtar Kelimeler**: Bartın, somut olmayan kültürel miras, kültürel miras aktarımı.*

---

[1] Bu makale, VI. Uluslararası Bilim Kültür ve Spor Kongresi'nde (25-27 Nisan, Lviv/Ukrayna) aynı başlıkla sunulan bildirinin genişletilmiş halidir.

Bu çalışma, Bartın Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından 2018-SOS-A-25 proje numarasıyla desteklenmiştir.

Abstract
The purpose of this research is to examine the opinions of people on the intangible cultural heritage who are living away from the influence of popular culture and globalization and in rural areas. Qualitative research design will be used in the research and consist of people over 40 years of age and living in rural areas of Bartın. The data of the study has been collected by interview form developed by researchers. Analysis of data has been used to descriptive analysis method. According to the findings of the study, the participants stated that today's children grow up by playing more individual and modern games, besides they stated that played to the traditional children's games together with other children. The participants emphasized that the traditional cultural elements such as holidays, weddings, ballads develop the sense of living together, therefore, they emphasized that there is need to continue these elements. Participants also stated that the traditional elements can be transferred to the children by living and sharing with them and they stated that transfer of these elements to their children by living together, by exemplifying and narrating them.
Keywords: *Bartın, rural area, intangible cultural heritage, transference.*

1. GİRİŞ

Kültür kavramına yönelik alan yazında pek çok tanım bulunduğu görülmektedir (Kroeber & Kluckhohn,1952). Bu durum kültüre yönelik herkesçe kabul edilen ortak bir tanımın yapılamadığını göstermektedir. Bununla birlikte kültürü, hayatı veya gerçekliği açıklamada bireylere yardımcı olan ve sosyal ilişkileri belirleyen inançlar, alışkanlıklar ve uygulamaların tümü olarak ifade etmek mümkündür (Banja, 1996). Kültür, bireylerin hayat tarzını, davranışlarını, duygularını, tutumlarını, değerlerini ve inançlarını pek çok açıdan etkiler ve biçimlendirir (Cheung, Shah & Muncer, 2002). Toplumların sahip olduğu ortak inançları ifade eden bu değerlerin veya geleneklerin onları bir arada tutan zihinsel bir tutkal görevi gördüğü söylenebilir (Dewey, 2010).

Toplumların gelecekte var olabilmeleri onların kendilerini diğer toplumlardan ayıran ve kimliğini oluşturan kültürel değerleri korumaları ile mümkündür. Bu amaçla bütün toplumlar sahip oldukları kültürel öğeleri gelecek nesillere taşımanın gayreti içerisindedir. Özellikle de günümüzde teknolojik gelişmelerin ve medya araçlarının küreselleşme sürecini olabildiğince hızlandırması sadece bilginin değil aynı zamanda uluslara ait kültürel ögelerin de yayılmasına olanak tanımaktadır. Bu durum özellikle de zayıf kültürlerin baskın kültürün öğelerine karşı direnememesine ve zamanla onun egemenliğine girmesine neden olabilmektedir. Bu nedenle her toplumun kültür değerlerini koruması, bu değerleri genç kuşağa aktarabilmesine bağlıdır.

Bununla birlikte, kültürel değerlerin zaman geçtikçe özellikle yeni nesiller tarafından daha az değerli olarak görüldüğü (Özkul, 2013), bu

değerleri kabule yönelik bir direnç kazandıkları da söylenebilir. Bu durum ise ulusların kültürel değerlerini genç nesile aktarmasında engelleyici bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Dünyanın hemen her yerinden bireylerle etkili bir şekilde iletişim kuran genç neslin, diğer kültürlere karşı temel kültürel yeterliliklere ilişkin farkındalıklarını artırması oldukça normal bir durum olarak değerlendirilebilir. Fakat, bunun öncesinde de bireyin kendi kültürüne karşı farkındalığının artırılması ve bu değerleri benimsemesi oldukça önemli görülmektedir (Mfa, vd., 2013). Günümüz çocuklarının Pamuk Prenses ve Robin Hood gibi batı kültürüne ait değerleri Nardaniye Hanım ve Köroğlu gibi milli değerlerden daha iyi tanıyor olması (Oğuz, 2010), şüphesiz genç neslin kendi kültürüne yabancılaştığının bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu gibi olumsuzlukların giderilmesi ve genç bireylerin kendi kültürlerine yönelik farkındalık düzeylerinin artırılması görevini bireyin sosyalleşemeye başladığı ilk kurum olan ailenin üstlendiğini söylemek yanlış olmayacaktır (Güvenç, 2013).

Aile, anne, baba ve çocuklardan oluşan ve bireyi sosyal hayata hazırlayan en küçük sosyal kurumdur. Bireyin kültür kazanma sürecinin ilk başladığı yer ailedir (Güvenç, 2013, s.86). Bu nedenle ailenin milli kültürü oluşturan değerlere sahip çıkması ve bu değerleri küçük yaşlardan itibaren ailenin diğer üyelerine aktarması gerekmektedir. Günümüz aile yapısının geniş aileden çekirdek aileye dönüşümü ve anne ve babalarının çalışıyor olmalarından ötürü çocukların kültürel değerleri kazanmaları daha da zorlaşmaktadır. Öyle ki bugünün çocuklarının büyük bir çoğunluğunun ninni dahi dinleyemeden büyüdükleri söylenebilir (Köseoğlu, 2013). Özellikle de çocukların içinde bulundukları dönemin kültürel değerlerin edinilmesinde kritik bir dönem olduğu düşünülünce ailenin kültür aktarımında üstlenmiş olduğu rol daha da iyi anlaşılmaktadır.

Kırsal bölgelerde kent merkezlerine göre küreselleşmenin etkilerinin daha az görülmesi, bireylerin geleneği daha fazla yaşama ve yaşatmaya olan bağlılıkları ve akrabalık ilişkilerinin daha canlı olması gibi nedenlerden ötürü bu bölgeler kültürel değerlerin daha fazla yaşandığı yer olarak görülmektedir. Bundan ötürü kırsal bölgelerde yaşayan insanların ulusal kültürün genç nesile aktarılmasında anahtar görevi gördüğü söylenebilir (Abdelazim Ahmed, 2017). Bu bölgeler özellikle de köy ortamları sadece ulusal kültürün değil aynı zamanda yerel kültür öğelerinin de daha yoğun yaşandığı yerler olarak görülmektedir (Özkul, 2013).

Kırsal bölgelerde yaşayan insanların kültürel öğeleri genç nesle

aktarırken izlediği yöntemlerin bilinmesinin kent merkezinde de kültürel öğelerin yaşatılması için bizlere fikir vereceği düşünülmektedir. Bu amaçla araştırmada, Bartın ilinin kırsal kesimlerinde yaşayan belirli bir yaş üstü bireylerin genç nesile kültürel öğeleri aktarmada ne gibi yollar izlediği, kendi çocuklukları ile bugünün çocukları arasında ne gibi farklar gözledikleri incelenmiştir.

2. YÖNTEM

Bu araştırma yarı yapılandırılmış görüşme yönteminin kullanıldığı nitel araştırma deseninde yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda araştırmacılar tarafından fark edilen fakat ayrıntılı bilgi sahibi olunmayan durumlar hakkında bilgi sahibi olmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada Bartın ilinin kırsal alanlarında yaşayan bireylerin somut olmayan kültürel miras aktarımına yaklaşım biçimleri ve bu mirası aktarmada kullandıkları yollarının neler olduğu incelenmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2018 yılında Bartın ilinin farklı köylerinde ikamet eden 40 yaş üstü bireyler oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan bireyler, amaçlı ve ölçüt örneklem yöntemi kullanılarak seçilmiştir (Palinkas et al., 2013). Çalışma grubu, araştırmacılar tarafından bireylerin 40 yaş üstü olma ve köyde ikamet etme durumları ölçüt alınarak oluşturulmuştur. Bu stratejinin izlenmesinde ise araştırma grubunu oluşturacak bireylerin ve incelenecek durumların bilgi verme açısından zengin olması etkili olmuştur (Patton, 2014). Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Demografik verilere ilişkin veriler

Cinsiyet	n	Yüzde (%)
Kadın	15	42
Erkek	21	58
Toplam	36	100
Yaş aralığı		
40-50	7	19
51-60	6	17
61 ve Üstü	23	64
Toplam	36	100

Tablo 1'de verildiği üzere çalışma grubu, 15'i (%58) erkek, 21'i (%42) kadın olmak üzere toplam 36 kişiden oluşmaktadır. Katılımcılardan yaşları 40-50 arasında 7 (%19), 51-60 arasında 6 (%17), 61 ve üstü (%64) yaşa sahip olan ise 23 kişi bulunmaktadır.

2.2. Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler, fenomenoloji çalışmalarında temel veri toplama yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Englander, 2012; Merriam, 2009). Katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler, katılımcıların görüşlerini rahatça ifade edebilecekleri bir ortamda yapılmıştır. Yapılan görüşmeler, 30-45 dakika sürmüş, katılımcıların onayı alınarak bu görüşmeler, ses kayıt cihazı ile de kayıt edilmiştir. Daha sonra bu kayıtlar analiz edilmek üzere bilgisayar ortamında transkript edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda görüşmeden önce görüşmeyi yönlendirecek böyle bir formun hazırlanması önemli görülmektedir (Lichtman, 2013). Çalışmada kullanılan görüşme formu, araştırmacılar tarafından araştırma amacına yönelik sorulardan oluşmuştur. Hazırlanan soruların kapsam geçerliliği alanyazın taraması ve üç alan uzmanının görüşü alınarak yapılmıştır. Uzmanların önerileri doğrultusunda görüşme formuna ek sorular ve sonda soruları yerleştirilmiştir. Görüşmeler öncesi görüşme formunda bulunan sorular çalışma grubunda yer almayan biri kadın biri erkek olmak üzere toplam iki kişiye sorularak bu soruların anlaşılırlığı ve uygulanabilirliği test edilmiştir. Daha sonra gerekli düzeltmeler de yapılarak görüşme formuna son hali verilmiştir. Bu şekliyle yarı yapılandırılmış görüşme formu beş açık uçlu sorudan oluşmaktadır ve bu soru sayısının araştırma için uygun ve yeterli olduğu düşünülmektedir (Creswell, 2007). Görüşme formunda yer alan sorular ise şunlardır:

1. Kendi çocukluğunuz ile şimdiki çocukların geçirdiği dönemin özelliklerini düşündüğünüzde neler söyleyebilirsiniz?

2. Kültürel mirasımızdan (atasözleri, hikayeler, türküler, giyim, yemekler, düğünler, gelenekler, çocuk oyunları gibi) hangilerinin genç nesle aktarılmasını çok önemli görüyorsunuz? Neden?

3. Kültürel mirasımızdan gelecek nesle aktarılması açısından önemli gördüğünüz unsurların aktarımı için sizce neler yapılabilir?

4. Kültürel miras unsurlarını siz kendi çocuklarınıza nasıl aktardınız, açıklar mısınız?

5. Kültürel miras ögelerinin aktarılmasında ailelerin, okulun, medyanın ve çevrenin sorumlulukları nelerdir? Bu sorumluluklar nasıl yerine getirilebilir? Bunları ayrı ayrı açıklayınız.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerin aksamadan devam etmesi adına görüşme sırasında çeşitli varsayım soruları da kullanılmıştır (Glesne, 2013).

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz toplanan verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanmasını ifade eder. Bu analizde dört aşama gözetilir: veri analizi için çerçeve oluşturma, verileri okuma ve düzenleme, elde edilen verileri tanımlama ve ulaşılan bulguları açıklama, ilişkilendirme ve anlamlandırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

Görüşmelerden elde edilen verilerin kodlanması sırasında bir dış denetçiden yardım alınmıştır. Dış denetçi ile karşılıklı görüş alışverişinde bulunarak elde edilen sonuçlar aşamalı olarak birlikte değerlendirilmiştir. Yapılan kodlama dışında ikinci bir kodlama yapılmış ve kodlayıcılar arasında uyum gözetilmiştir (Miles & Hubberman, 1994). Nitel araştırmaların doğası gereği kodlayıcılar arasında kodlama farklılıkları olabilmektedir. Bu çalışmada kodlayıcılar arasında ortaya çıkan farklılıklara ilişkin olarak hangi kodların değerlendirmeye alınıp alınmaması gerektiği kodlayıcılar tarafından tartışılmış ve kodlar üzerinde bir uzlaşmaya varılmıştır.

Veri analizi sonucunda ulaşılan bulgular tablo ve frekanslarla bulgular kısmında yorumlanarak verilmiştir. Bu bulgular yorumlanırken katılımcıların kimlik bilgilerinin gizli tutulması amacıyla her katılımcıya kodlar verilmiştir. Katılımcılara kodlar verilirken katılımcılar öncelikle cinsiyetlerine göre sıralanmış, daha sonra kadın katılımcılar için K1, K2…; erkek katılımcılar için ise E1, E2… kodlamaları yapılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulara, bulguların yorumlarına ve katılımcıların ifadelerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

3.1. Birinci Soruya İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın birinci sorusu olan ve eski kuşak ile yeni kuşağın çocukluklarına ilişkin farklılıkları belirlemeye yönelik sorulan “Kendi çocukluğunuz ile şimdiki çocukların geçirdiği dönemin özelliklerini

düşündüğünüzde neler söyleyebilirsiniz?" sorusuna ilişkin bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Eski Kuşak ile Yeni Kuşağın Çocuklukları Arasındaki Farklara İlişkin Bulgular

Kategori	Kod	*f*
Eski Kuşak	Zorlu bir hayattan geçen çocuklar.	20
	Birlikte oynayan çocuklar.	10
	Kanaatkâr ve kıymet bilen çocuklar.	9
	Büyüklere saygılı çocuklar.	8
	Doğal beslenen dirayetli çocuklar.	7
	Geleneksel oyunlar oynayan çocuklar.	6
	Güçlü ve samimi aile bağları.	5
	Küçük yaşta çalışan çocuklar.	3
	Kalabalık ailede yetişen çocuklar.	1
	Eğlenceli ve yaratıcı çocukluk.	1
Yeni Kuşak	Saygılı olmayan çocuklar.	5
	Teknoloji bağımlısı çocuklar.	16
	Rahat bir yaşama sahip çocuklar.	13
	Zayıf iletişime sahip çocuklar.	5
	Kıymet bilmeyen nesil.	4
	Zorluğa katlanamayan çocuklar.	4
	Doğadan uzak çocuklar.	2
	Geleneklerden uzak çocuklar.	2
	Birlikte oynamayan çocuklar	2

Tablo 2'ye göre katılımcıların birinci soruya verdikleri cevapların iki kategoride toplandığı görülmektedir. Eski Kuşak kategorisinde toplam on kod yer alırken, Yeni Kuşak kategorisinde toplam dokuz kod bulunmaktadır. Eski kuşağın çocukluklarına ilişkin ifadelerden en fazla koda sahip olanların *Zorlu bir hayattan geçen çocuklar* (*f*=20), *Birlikte oynayan çocuklar* (*f*=10) ve *Kanaatkâr ve kıymet bilen çocuklar* (*f*=9) olduğu görülmektedir.

Yeni kuşağa ilişkin değerlendirmelerin bulunduğu kategoride ise *Saygılı olmayan çocuklar* (*f*=16), *Teknoloji bağımlısı çocuklar* (*f*=13) ve *Rahat bir yaşama sahip çocuklar* (*f*=5) kodları bulunmaktadır. Konuyla ilgili katılımcılara ait birkaç görüş ise şu şekildedir:

"Bizim dönemimizde okuldan çıktığımızda babamız bizi direk tarlaya gönderirdi. Şimdiki çocuklar ise çok rahat büyüyorlar, biz eskiden 10-12 kişi aynı evde yaşarken şimdiki çocuklar ayrı ayrı odalar istiyorlar. Kısacası şimdiki çocuklar bizim dönemimize göre daha rahat ve mutlular." (E-19)

"Bizim çocukluğumuzda yokluk vardı. Biz okula bile zor giderdik. Kar yağmur çamur demeden yürüyerek giderdik. Bizim çocukluğumuzda teknoloji yoktu biz bilmezdik telefon bilgisayar biz hep sokakta vakit

geçirirdik anamız bizi okul olmadığı zaman salardı sokağa akşama kadar sokakta vakit geçirirdik. Şimdi biz çocuklarımızı onlar istese de sokağa çıkarmaya korkar olduk." (E-1)

"Bizler yoksulduk, kıyafetlerimizi, okul eşyalarımızı kardeşimle paylaşarak kullanırdık. Söz dinlerdik, okullarımız uzaktı. Şimdilerde hem teknolojik hem de ulaşım olarak bizlere nazaran imkanlar çok fazla ve daha iyi." (K-8)

3.2. İkinci Soruya İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırmanın ikinci sorusu olan ve eski kuşak ile yeni kuşağın çocukluklarına ilişkin farklılıkları belirlemeye yönelik sorulan "Kültürel mirasımızdan (atasözleri, hikayeler, türküler, giyim, yemekler, düğünler, gelenekler, çocuk oyunları gibi) hangilerinin genç nesle aktarılmasını çok önemli görüyorsunuz? Neden?" sorusuna ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Geleceğe Aktarılması Önemli Görülen Unsurlar ve Nedenlerine İlişkin Bulgular

Unsur	*f*	Neden	*f*
Bayramlar	10	Birlikte yaşama duygusu	4
Düğünler	7	Geleneği yaşatma	4
Türküler	5	Tecrübe ürünü	2
Atasözleri	3	Gelecekte var olma	2
Geleneksel yemekler	3	Geçmiş hakkında bilgi sahibi olma	2
El sanatları	2	İletişimi güçlendirir	2
Maniler	2	Geçmişten ders çıkarma	2
Geleneksel çocuk oyunları	2	Bizlere özgü değerler	2
Hikayeler	1	Mili duyguları yansıtma	1

Tablo 3'te de görüldüğü üzere, geleceğe aktarılması önemli görülen toplam dokuz unsur olduğu, bu unsurlar arasında en fazla frekansa sahip olan unsurların ise *Bayramlar* (*f*=10), *Düğünler* (*f*=7), *Türküler* (*f*=5) olduğu görülmektedir.

Bu unsurların aktarılmasının nedenlerine yönelik ise yine dokuz kod kullanıldığı, bunlar arasında en yüksek frekansa *Birlikte yaşama duygusu* (*f*=4) ve *Geleneği yaşatma* (*f*=4) kodlarının sahip olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili katılımcılara ait birkaç görüş ise şöyledir:

"Bayramlaşma geleneğinin devam etmesi gerektiğini düşünüyorum. Eskiden büyüklere, akrabalara, komşulara ziyaret vardı bayramlarda şimdi ise insanlar telefonla arayıp birbirinin yüzünü unutuyor mesaj yazarak

birbirinin sesini unutuyor. İnsanlar artık bayramda tatile gidiyor denizlere kimse akraba ziyaret etmiyor." (K-10)

"Düğünlerde giydiğimiz Entari ve Yelek isimli yöresel kıyafetler genç nesile aktarılmasını önemli görüyorum çünkü bunlar bizim kültürümüz ve bunu yaşayarak devam ettirebiliriz." (E-7)

"Çocuk oyunlarının gençlere aktarılmasını önemli görüyorum. Şimdiki gençler sosyal değiller. Biz köyde oyun oynardık, bir yerde toplanıp sohbet ederdik, maniler söylerdik. Şimdiki çocuklar ise bilgisayar, cep telefonu, tabletlerle oynuyorlar." (K-12)

3.3. Üçüncü Soruya İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen üçüncü soru olan "Kültürel mirasımızdan gelecek nesle aktarılması açısından önemli gördüğünüz unsurların aktarımı için sizce neler yapılabilir?" sorusuna yönelik katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Önemli Görülen Unsurların Nasıl Aktarılabileceğine İlişkin Bulgular

Kod	*f*
Çocuklarla birlikte yaşanmalı	9
Anlatılmalı	9
Öğütler verilmeli ve özendirilmeli	8
Değerler eğitimi verilmeli	7
Unsurlar tanıtılmalı	4
Çocuklar daha özgür olmalı	2
Geleneksel çocuk oyunları oynanmalı	2
Kayıt altına alınmalı	2

Tablo 4'te görüldüğü üzere katılımcılar aktarılmasını önemli gördükleri somut olmayan kültürel miras unsurlarının aktarımına yönelik neler yapılacağına ilişkin önerilerini toplam yedi kod kullanarak ifade etmişlerdir. Bu kodlar arasında en yüksek frekansa sahip kodların *Çocuklarla birlikte yaşanmalı* (*f*=9), *Anlatılmalı* (*f*=9) kodları ile *Öğütler verilmeli ve özendirilmeli* (*f*=8) kodu olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili katılımcılara ait birkaç görüş ise şöyledir:

"Bu unsurlar yaşayarak aktarmalı, aileler çocuklarına öğretmeli ve onlara bu kültürün önemini açıklayarak yaşatmalı." (E-12)

"Çocuklarımıza, torunlarımıza anlatılmalı devam ettirilmesi için teşvik edilmeli." (K-2)

"Aile içinde kültürel değerlerimizi unutturmamalıyız bunu en iyi anne ve babalar yapabilir. Çocuklara hikâyeler anlatılabilir, oyunlar oynanabilir." (E-4)

3.4. Dördüncü Soruya İlişkin Bulgu ve Yorum

Katılımcılara yöneltilen dördüncü soru olan "Önemli gördüğünüz kültürel miras unsurlarını siz kendi çocuklarınıza nasıl aktardınız, açıklar mısınız?" sorusuna yönelik katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Kültürel Miras Unsurlarını Nasıl Aktardıklarına İlişkin Bulgular

Kod	*f*
Anlatarak (telkin)	20
Yaparak-yaşatarak	16
Örnek olarak	6
Merak uyandırarak	5
Geleneksel çocuk oyunları öğretilerek	3
Tarihi yer ve müze gezileri yapılarak	2

Tablo 5 araştırma grubunda bulunan bireylerin gelecek kuşağa aktarılmasını önemli gördükleri kültürel unsurları nasıl aktardıklarına ilişkin ulaşılan bulguları göstermektedir. Buna göre katılımcılar, bu unsurların nasıl aktarıldığını toplam altı kod kullanarak ifade etmişlerdir. En çok kullanılan kodların *Anlatarak (telkin)* (*f*=20), *Yaparak-yaşatarak* (*f*=16) ve *Örnek olarak* (*f*=6) kodları olduğu görülmektedir. Konuyla ilgili katılımcılara ait birkaç görüş ise şöyledir:

"Kendi çocuklarıma anlattım, uygulayabildiklerimi yaparak gösterdim. Bunlar bizim değerlerimiz sahip çıkın diyoruz. Elimizden geldiği kadar anlatarak ve uygulayarak öğretmeye çalışıyoruz." (K-2)

"Ben nasılsam kendi çocuklarıma da onları anlattım. Onlar sıkılsa da onlara boş gelse de benim zamanımda böyleydi şöyleydi diye anlattım hep. Onlara hep söylerim, geçmişimiz bizim mirasımızdır, unutmayın, koruyun onu…" (E-2)

"Eğitim ve öğretimle, yaparak-yaşatarak elimden geleni yaptım. Bunun dışında müze ziyaretlerine önem veririm. Tarihi bilin, müzeleri gezin, diyorum. Elimden geldiğince gezdirip öğretmeye çalışıyorum." (E-8)

3.5. Beşinci Soruya İlişkin Bulgu ve Yorum

Araştırma kapsamında katılımcılara yöneltilen beşinci ve son soru

olan "Kültürel miras ögelerinin aktarılmasında devlet, toplum, okul ve medya ne gibi sorumluluklar alabilir? Açıklayınız." sorusuna yönelik katılımcıların verdiği cevaplar Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Kültürel Mirasın Korunmasında Devlet, Toplum, Okul ve Medya Tarafından Yapılabilecekler

Kategori	Kod	*f*
Medya	Geleneksel değerleri anlatan çizgi filmler, belgeseller, filmler vb. yapılmalı	15
	TV kanalları ve sosyal medya kültürü doğru temsil etmeli	4
	Gazete ve dergiler kültürel değerlere yer vermeli	2
Toplum	Aile iyi örnek olmalı	16
	Aileler geleneksel değerlere çocukları yönlendirmeli	7
	Çocuklarına anlatmalı	3
	Merak uyandırmalı	2
	Toplumda yaşlılar geçmişi çocuklara anlatmalı	2
	Tüm toplumla birlikte yaşatılmalı	2
Okul	Geleneksel değerlere yönelik eğitim verilmeli	13
	Geleneksel çocuk oyunları öğretilmeli	3
	Geleneksel değerlere yönelik etkinlikler düzenlenmeli	3
Devlet	Devlet tarafından köy kültürü ve gelenekler desteklenip korunmalı	2

Katılımcılar, Tablo 6'da da verildiği üzere, kültürel mirasın korunmasında medya, toplum, okul ve devlete çeşitli görevlerin düştüğünü toplam 13 kod ile ifade etmişlerdir. Medya kategorisinde üç, toplum kategorisinde altı, okul kategorisinde üç ve devlet kategorisinde bir kod kullanılmıştır. Medya kategorisinde *Geleneksel değerleri anlatan çizgi filmler, belgeseller, filmler vb. yapılmalı* (*f*=15) kodunun, Toplum kategorisinde ise ailenin önemine vurgu yapan *Aile iyi örnek olmalı* (*f*=16) kodunun en yüksek frekansa sahip olduğu görülmektedir. Okul kategorisinde katılımcılar en fazla *Geleneksel değerlere yönelik eğitim verilmeli* (*f*=13) kodu kullanılarak okulun alacağı sorumluluğa vurgu yaparken devlet kategorisinde tek bir kod kullanmış ve *Devlet tarafından köy kültürü ve gelenekler desteklenip korunmalı* (*f*=2) kodu ile devletin sorumluluğunu dile getirmişlerdir. Konuyla ilgili katılımcılara ait birkaç görüş şöyledir:

"*Bu iş çekirdekten başlanmalı, kültürün korunması her anne babanın görevidir. Okulda ders olarak verilmeli, televizyon reklamlarında atasözlerine vb. yer verilmelidir. Ayrıca, herkes önce kendine sonra komşusuna telkinde bulunursa bir nebze olsun kültürümüzü yaşatmaya devam edebiliriz, diye düşünüyorum."* (E-21)

"*Çocuk ilk olarak ailede eğitim alıyor, aile önemli. Okul ikinci en önemli öğrenme yeri. Medya da önemli tabi. Televizyon, internet aslında etkili bir*

şekilde kullanılırsa yeni nesillere aktarılabilir." (K-11)

"*Çocuklar aile tarafından nasıl yetiştirilirlerse, öyle büyürler ve o yönde hareket ederler. Aile bunun için çok önemlidir. Çocuklar ailede kültürel mirasla ilgili bilgilendirilmeli ve çocuklar müzelere götürülerek tarih bilinci oluşturulmalıdır. Aile bu bakımdan çok önemlidir. Okulda ise derslerde kültürel mirasa vurgu yapılmalıdır. Medya ile kültürel mirasın önemi desteklenmelidir. Çocukların televizyonlarda izledikleri çizgi filmlerde bu öğelere ağırlık verilmelidir. Son olarak çevresinde bilinçli bireyler olduğu takdirde çocuk sorumlu bir birey olacaktır."* (E-7)

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Geçmişte insanların daha küçük topluluklar halinde yaşaması, toprağa dayalı üretimin ekonominin temelini oluşturması ve teknolojinin bugünkü kadar üretimde ve sosyal hayatta etkili olmamasının günümüze göre insanların daha zor bir hayata sahip olmalarına neden olduğu söylenebilir. Bununla birlikte bu hayat tarzının kültürel değerlere daha fazla sahip çıkmaları üzerinde de etkili olabilmektedir. Özellikle düğünler, bayramlar, festivaller gibi kültürel ortamlarda bireylerin kültürel değerleri yaşatmalarını kolaylaştırdığı ve uygulama kabiliyetlerini kolaylaştırdığı da söylenebilir (Çetin, 2014). Bu çalışmanın katılımcılarının günümüz çocukları ile kendi çocukluklarını kıyasladığında kendilerinin daha zor bir hayattan geçmelerine rağmen ailesine ve geleneklerine daha çok bağlı bir çocukluk yaşadıkları görülmektedir. Bu durum kentleşme ve artan refahla birlikte maddi bağımlılığın azalması ve çocuk yetiştirmede özerkliğin daha çok önem kazandığını göstermektedir (Kağıtçıbaşı, 1996). Araştırmanın bulgularına göre, günümüz çocukların teknoloji ile sıkı bir ilişki içinde olmaları, bireysel oyunları daha fazla oynamaları ve sosyal iletişimlerinin zayıf olması bunun bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Günümüz çizgi filmlerinde bile birlikte oynayan çocuklara fazla yer verilmiyor olması eleştiri konusudur (Oğuz, 2008). Ayrıca, geçmişte çocukların kendi oyuncaklarını yapmaları, bilgisayar oyunlarının olmaması ve birlikte oynamaları onların yaratıcılıklarına, psiko-sosyal ve dil gelişimlerine de büyük katkı sağladığı söylenebilir (Eroğlu, 2009; Esen, 2008; Fisher, 1992).

Kültür kavramının özellikleri incelendiğinde genel olarak kültürün maddi ve manevi değerlerden oluştuğu, toplumları diğer toplumlardan ayırdığı ve ona has bir hayat tarzı oluşturduğu görülmektedir (Güngör, 2011; Turhan, 2010). Yapılan bu çalışmada da bayramlar, düğünler, türküler, atasözleri gibi geleneksel öğelerin toplumların kimliklerini yansıttığına, insanlar arası ilişkileri ve birlikte yaşama duygularını güçlendirdiğine ve bu nedenle de yaşatılması gerektiğine dair bulgulara ulaşılmıştır. Bu bulgunun

Gürel (2018) tarafından yapılan çalışmanın bulguları ile de benzerlik gösterdiği söylenebilir. Farklı bir çalışma grubu ile yürütülen bu çalışmada katılımcılar geleneksel değerlerin geçmişten bizlere kalan, önemini kaybetmeyen, insanlar tarafından yaşanılarak fark edilen ve bizlere özgü değerler olduğunu, bizlerin örf ve adetlerine temel teşkil ettiğini belirtmişlerdir.

Araştırmada katılımcıların kültürel mirasın yaşatılmasına ilişkin neler yapılacağına dair belirttikleri görüşler dikkate alınınca miras ögelerinin çocuklarla birlikte yaşanması gerektiği, onlara bu ögelerin tanıtılması, anlatılması ve bu ögelere özendirilmeleri gerektiği, kültürel miras ögelerinin kayıt altına alınması ve hatta okullarda dersler verilmesi gerektiği ile ilgili görüşler belirttikleri görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların kültürel miras ögelerinin gelecek kuşaklara aktarılmasında kullandıkları yöntemlerin de bunlarla paralel olduğu anlaşılmaktadır. Bu yöntemler arasında katılımcılar tarafından, anlatım yönteminin, yaparak yaşayarak öğrenmenin, genç bireylere örnek olunmasının, onlarda kültürel miras ögelerine yönelik gerekli merakın oluşturulmasının ve tarihi yerlere ve müzelere yönelik geziler düzenlenmesinin oldukça önemli görüldüğü ortaya çıkmıştır. Katılımcıların kullanmış olduğu bu yöntemlerin ilgili alanyazın tarafından da bilginin ve kültürel mirasın aktarılmasında kullanılan etkili yöntemler arasında olduğu söylenebilir (Karamustafaoğlu, Pazar ve Karamustafaoğlu, 2018; Öztürk, 2009; Öztürk ve Yazıcıoğlu 2002).

Bireyler içinde yaşadığı toplumun kültürel özelliklerini erken yaşlarda, özellikle de çocukluk döneminde kazanmaya başlamaktadır. Bu durum toplumların kültürel miras eğitimine erken yaşlarda başlamasını önemli kılmaktadır (Bassa, 2014; Akt. Balázs-Bécsia, 2016). Bu çalışmada da elde edilen bulguların ailenin ve eğitim kurumlarının kültür aktarımında çok önemli roller üstlendiğini göstermektedir. İlgili alanyazın tarafından da aile ve okulun kültürel değerlerin üretimi, toplumsal dayanışmanın sürdürülmesi ve bireylerin sosyalleşmesi için anahtar görevi üstlendiği vurgulanmaktadır (Gürel, 2018; Gürel ve Çetin, 2017; Çelepi, 2016; Arıoğlu ve Aydoğdu Atasoy, 2015; Kılcan ve Akbaba, 2013; Yeşilbursa, 2011; Demircioğlu ve Tokdemir, 2008; Smith, 2007; Çelikten, 2006). Özellikle okullarda öğretmenler, kültürlü insanlar yetiştirmek suretiyle milletin kültürünü zenginleştirdikleri, kültürün hem üreticileri hem de çoğaltıcıları görevi üstlendikleri söylenebilir (Kaplan, 2001). Ayrıca katılımcılar tarafından medya araçlarının etkin kullanılmasının da kültür aktarımında edindiği rol ifade edilmiştir. Radyo, tv, sinema ve internet yoluyla insanlar her yerde daha önce hiç olmadığı kadar başka kültürlerin değerleriyle

karşılaşmaktadır (Held ve diğ., 2010). Bu nedenle milli kültürü oluşturan değerlerin medya araçları tarafından toplumun her kesimine, özellikle de genç bireylere ulaştırılması ve onlarda bu unsurlara yönelik gerekli farkındalığın oluşturulması kültür aktarımının sağlanması açısından oldukça önemli görülmektedir (Özdemir, 2012). Bununla birlikte daha önce yapılan araştırmalarda olduğu gibi (Abdelazim Ahmed, 2017; Özkul, 2013), çalışmada kırsal kesimde ikamet edenlerin gelenekçi bir yaklaşıma sahip olduğu, kültürel değerleri genç nesle aktarma konusunda oldukça hassas oldukları da elde edilen bulgular arasındadır. Kırsal alanlar veya köyler doğaları gereği yabancı etkileşiminin kentlere göre daha az olduğu ve değişime daha fazla direnç gösterildiği yerler olmasından ötürü geleneği daha kolay yaşatabilme özelliğine sahipken şehirler bu değişeme daha az direnebilmektedir. Ayrıca, kırsal kesimde yaşayan insanlar kültürel değişimlerde daha seçici davranmakta, kültürün zayıf olduğu noktalarda ise değişime açıktır (Turhan, 2010). Tüm bunların ışığında kırsal kesimde yaşayanların kültürel özelliklerinin korunması, bu özellikleri genç nesle aktarma yöntemlerinin işlerlik kazandırılması, devletin özellikle de köyden kente göçleri önlemesi ile sahip olunan kültürel değerlerin korunmasının ve nesilden nesile aktarılmasının daha uygulanabilir olacağı söylenebilir. Araştırma sonuçlarına göre şu öneriler sunulabilir:

- Köy ve kent yerleşimlerinde kültürel miras ögelerinin aktarılmasında kullanılan yöntemlerin karşılaştırıldığı çalışmalar yapılabilir.
- Kültürel mirasın aktarımına yönelik uygulamalı çalışmalar yapılabilir.
- Tv ve internet ortamlarında kültürel unsurların tanıtılmasına yönelik daha zengin programlar veya içerikler oluşturulabilir.
- Unutulmaya yüz tutmuş veya unutulmuş başta çocuk oyunları olmak üzere kültürel miras ögelerinin yeniden kültürel hayatımızda yerini alması için çalışmalar yapılabilir.

5. KAYNAKLAR

Abdelazim Ahmed, T. S. (2017). Assessment of students' awareness of the national heritage (Case study: The preparatory year students at the University of Hail, Saudi Arabia). *Cogent Social Sciences, 3*(1), 1306202.

Arıoğlu, İ.E. & Aydoğdu Atasoy, Ö. (2015). Somut olmayan kültürel miras kapsamında geleneksel el sanatları ve Kültür ve Turizm Bakanlığı. *Turkish Studies,16*(10), 109–126.

Balázs-Bécsia, K. (2016). Heritage in Hungarian public education. *Sociology Study, 6*(7), 462-469.

Banja, J.D. (1996). Ethics, values, and world culture: The impact on rehabilitation. *Disability and Rehabilitation, 18,* 279-84.

Çelepi, M. S. (2016). Somut olmayan kültürel miras ve üniversite gençliği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *3*(3). 15–35.

Çelikten, M. (2006). Kültür ve öğretmen metaforları. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *21*(2), 269-283.

Çetin, N. (2014). *Milli kültür davamız*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Creswell, J.W. (2007). *Qualitative inquiry and research design*. 2nd ed. Thousand Oaks. CA: Sage.

Demircioğlu, İ. H. & Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin oluşturulma sürecinde tarih eğitimi: Amaç, işlev ve içerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, *15*(6), 69-88.

Dewey, J. (2010). *Günümüzde eğitim (Ed. Ratner, J.) (Çev. Ed. Bahri, Ata; Talip, Öztürk)*. Ankara: Pegem Akademi.

Englander, M. (2012). The interview: Data collection in descriptive phenomeno logical human scientific research. *Journal of Phenomeno logical Psychology*, 43(1), 13- 25. Retrieved from: http://www.brill.nl.jpp

Eroğlu, G. (2009). Geçmişteki çocukluk oyunları ve oyuncakları üzerine nitel araştırma (Malatya-Sürgü Kasabası örneği). *Hikmet Yurdu Düşünce–Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 3*(2), *287-315.*

Esen, M. A. (2008). Geleneksel çocuk oyunlarının eğitimsel değeri ve unutulmaya yüz tutmuş Ahıska oyunları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *21*(2), 357–367.

Fisher, E. (1992). The impact of play on development: A meta-analysis. *Play and Culture*, *5*, 159–181.

Glesne, C. (2013). *Nitel araştırmaya giriş* (Ersoy, A. & Yalçınoğlu, P., Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.

Güngör, E. (2011). *Kültürün değişmesi ve milliyetçilik* (17. Baskı). İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.

Gürel, D. & Çetin, T. (2017). An investigation of secondary school 7th grade students‟ awareness for intangible cultural heritage. *Journal of Education and Practice*, *27*(8), 75–84.

Gürel, D. (2018). *Somut olmayan kültürel miras etkinliklerinin 7. sınıf sosyal belgiler dersinde kullanımı*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Güvenç, B. (2013). Kü*ltürün ABC'si*. (6. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D. & Perraton, J. (2010). Küreselleşme. *Sosyoloji (Başlangıç Okumaları) içinde. (*Edt.: A. Giddens; Çeviren: G. Altaylar). İstanbul: Say Yayınları.

Kaplan, M. (2001). *Türk milletinin kültürel değerleri*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Karamustafaoğlu, O., Pazar, Ş. B. & Karamustafaoğlu, S. (2018). Eğitsel oyunlarla dolaşım sistemi konusunun öğretimi: Kan yolu oyunu örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Eğitim Dergisi*, *3*(2), 1-18.

Kılcan, B. & Akbaba, B. (2013). Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan

kültürel mirasa duyarlılık değerine ilişkin öğrenci algılarının incelenmesi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, *5*(3), 113–137.

Köseoğlu, N. (2013). *Milli kültür ve kimlik*. (5. Baskı). İstanbul: Ötüken Yayınları.

Kroeber, A. L. & Kluckhohn, C. (1952). *Culture: A critical review of concepts and definitions*. New York: Vintage Books.

Lichtman, M. (2013). *Qualitative research in education: A user's guide*. (3rd Ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation.* San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Mfa, A. R., Reddy-Linga, S., Kucko, J. & Prestwood, L. (2013). The importance of teaching cultural awareness in design education: Evidence from interior design. *Global Journal of Human Social Science Linguistics & Education, 12*(13).39-45.

Miles, M.B. & Huberman, A.M. (2015). *Nitel veri analizi*. (S. Akbaba Altun ve A. Ersoy, Çv. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.

Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Özdemir, N. (2012). *Medya, kültür ve edebiyat*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Özkul, O. (2013). *Kültür ve küreselleşme*. (2. Baskı). İstanbul: Açılım Kitap.

Öztürk, Ş. (2009). Okulda eğitimle bütünleştirilmiş mekân dışı eğitim. *Milli Eğitim, 181*, 131- 145.

Öztürk, Y. & Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte olan ülkeler için alternatif turizm faaliyetleri üzerine teorik bir çalışma. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, *2*, 183-195.

Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N. & Hoagwood, K. (2013). Purposeful Sampling for Qualitative Data Collection and Analysis in Mixed Method İmplementation Research. *Administrative Policy and Mental Health,* 1-11. Doi:10.1007/s10488-013-0528-y

Patton, M. Q. (2014*). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün ve S. B. Demir, Trans. Ed.) Ankara: Pegem Akademi.

Smith, P. (2007). *Kültürel kuram.* (S. Güzelsarı ve İ. Gündoğdu, Çev.). İstanbul: Babil.

Turhan, M. (2010). *Kültür değişmeleri (sosyal psikolojik açıdan bir tetkik).* (6. Baskı). İstanbul: Çamlıca Yayınları.

Yeşilbursa, C. C. (2011). *Sosyal bilgilerde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi.* (Doktora Tezi), https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemi.* Ankara: Seçkin Yayıncılık.